

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН
САЙДЫН ТУШААЛ**

2023 оны 01 сарын 25 өдөр

Дугаар

A/15

Улаанбаатар хот

Тушаалд нэмэлт оруулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Автотээврийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.7 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1.Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2022 оны А/233 дугаар тушаалаар баталсан “Зорчигч, ачаа тээвэрлэлтийн жишиг тариф”-ын 3 дугаар хавсралтаар “Автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх тариф тооцох аргачлал”-ыг нэмж баталсугай.

2.“Автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх тариф тооцох аргачлал”-ыг төсөл, судалгааны ажил боловсруулах, өөрийн санхүүгийн чадамж, ачаа тээврийн эрэлт хэрэгцээ, ачааны онцлог, тээвэрлэх зай зэргийг харгалзан тээвэрлэлтийн өртөг зардлыг тооцоход ашиглахыг тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа эрхлэгч аж ахуйн нэгж, иргэдэд зөвлөсүгэй.

3.Баталсан аргачлалыг сурталчлан, мэргэжил арга зүйн зөвлөмжөөр хангаж ажиллахыг Автотээврийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар (Ё.Жаргалсайхан), Нийслэлийн нийтийн тээврийн газар (С.Жавхлантаатар), “Автотээврийн үндэсний төв” ТӨҮГ (Б.Гүрсоронзон)-т тус тус үүрэг болгосугай.

САЙД

С.БЯМБАЦОГТ

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2019 оны 21 дугаар сарын 22 ны
өдрийн тушаалын хавсралт

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛЭЭР АЧАА ТЭЭВЭРЛЭХ ТАРИФ ТООЦОХ АРГАЧЛАЛ

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

1.1. Энэхүү аргачлалын зорилго нь автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх гэрээ байгуулахад оролцогч талууд харилцан төлөх үнэ хөлс тогтооход мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэхэд оршино.

1.2. Автотээврийн салбарт тээвэрлэлтийн өөрийн өртөг (ажил, үйлчилгээ) нь авто замаар тээвэрлэхэд ашигласан бүх төрлийн (авто тээврээр гүйцэтгэсэн ажил, үйлчилгээ) зардлын тооцоолол байна.

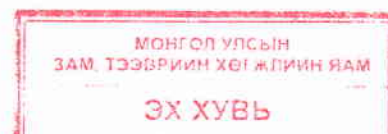
ХОЁР. ТЭЭВЭРЛЭЛТИЙН ӨӨРИЙН ӨРТГИЙН ЗАРДЛЫН ЖИШИГ ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1

д/д	Зардлын нэр	Тайлбар
1	Жолоочийн цалин	Автотээврийн салбарын хамтын тарифын хэлэлцээрээр тогтоосноос багагүй, Хөдөлмөрийн тухай хуулийн холбогдох заалтуудад нийцүүлэн ажил олгогч, ажилтны хооронд гэрээгээр зохицуулагдах бөгөөд тухайн байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэр гарсан байх
2	Жолоочийн цалингаас суутгах шимтгэл	Нийгмийн даатгалын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлд заасны дагуу даатгуулагчийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогоос төлөх шимтгэлийн хувь хэмжээ 11,5 /хувиар/ байна
3	Шатахуун	Зардлыг тооцоолохдоо, "Жишиг норм батлах тухай" Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 дүгээр тушаалын 1 дүгээр хавсралтын 100км гүйлтэд зарцуулах шатахууны жишиг норм, 2 дугаар хавсралтын шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах нөхцөлүүд 3 дугаар хавсралтын автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцоолох аргачлал, зөвлөмж, жишээг баримтална.
4	Тосолгооны болон бусад ашиглалтын материал	Шатахууны үнийн дүнгийн 3,0-6,0 хувиар
5	Резин дугуйн элэгдэл, хорогдолын зардал	"Жишиг норм батлах тухай" Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 дүгээр тушаалын 5 дугаар хавсралтын 5.1. автомашины резин дугуйн эдэлгээний нөөцийн доод хязгаар буюу гүйлтийн нормыг жишиг болгон тооцно.
6	Төлөвлөгөөт засвар үйлчилгээний зардал (ТҮ, Улирлын үйлчилгээ, хугацаат эд анги, сэлбэг солих)	"Жишиг норм батлах тухай" Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 дүгээр тушаалын 5 дугаар хавсралтын хүснэгт 5.4. зай хураагуурын эдэлгээний хугацааны доод хязгаар, хүснэгт 5.5. автомашины үндсэн агрегат, зангилаануудын эдэлгээний доод хязгаар зэргийг баримтлана.

7	Төлөвлөгөөт бус засварын зардал (шинэ сэлбэг)	Шатахууны үнийн дүнгийн 4,0-10,0 хувиар
8	Хөдлөх бүрэлдэхүүний элэгдэл	“Жишиг норм батлах тухай” Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 дүгээр тушаалын 4 дүгээр хавсралтын автомашины эдэлгээний нөөцийн доод хязгаар буюу гүйлтийн нормыг баримтлана.
9	Даатгал (Жолоочийн хариуцлагын, тээврийн хэрэгслийн, ачааны даатгал)	Жолоочийн даатгалын тухай хуулийн дагуу заавал даатгуулна. Бусад даатгалыг сайн дурын үндсэн дээр хийлгэх бөгөөд тээвэрлэгч нь зардалдаа тусган тооцох боломжтой
10	Техникийн хяналтын үзлэгийн төлбөр	“Автотээврийн хэрэгслийг техникийн хяналтын үзлэгт оруулах давтамж, оношилгооны төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн батлах тухай” Засгийн газрын 2016 оны 213 дугаар тогтоол
11	Логистикийн зардал	Ачааг ачих, буулгах, жигнэх, зөөвөрлөхөд гарах зардлыг гэрээ болон тогтоосон үнэ, зах зээлийн ханшийн дагуу харилцан тохиролцсоноор тусгах
12	Авто зогсоол, авто зам ашигласны төлбөр хураамж (улсын, орон нутгийн чанартай, тусгай зориулалтын болон хурдны авто зам)	Засгийн газраас баталсан олон улс, улсын чанартай авто зам, замын байгууламж ашигласны төлбөр, тухайн аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас тогтоосон орон нутгийн чанартай авто зам, замын байгууламж ашигласны төлбөр авах журмын дагуу, тусгай зориулалтын авто замд гэрээний дагуу төлнө.
13	Зээл, түрээсийн зардал (Байрны, автомашины түрээсийн гэх мэт)	Тухайн байгууллага, хувь хүн түрээслүүлэгч, зээл олгогч банк, банк бус санхүүгийн байгууллагатай байгуулсан гэрээгээр тодорхойлогдоно.
14	Мэдээлэл, зар сурталчилгаа, интернет, үүрэн холбооны зардал	Өөрийн үйл ажиллагааг сурталчлах, ачаа тээврийн үйлчилгээний цахим програм ашиглан ачаа илгээгч, худалдан авагч нартай холбогдох ачаа хайх, үүрэн болон суурин холбоо, интернет хэрэглээний зардлыг гэрээний дагуу болон тухай бүр төлөх шаардлага үүсдэг
15	Томилолтын зардал	Сангийн сайдын баталсан тарифын хүрээнд жишиг болгон зардалдаа тусгах боломжтой
16	Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	Монгол Улсын автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хуульд заасны дагуу
17	Агаарын бохирдлын төлбөр	Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай
18	Татвар (гаалийн, нэмэгдсэн өртөгийн, аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар гэх мэт)	Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хууль(Импортоор автомашин оруулж ирэх), Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай(тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанаас орсон орлого), Аж ахуйн нэгжийн албан татварын тухай хууль(жил бүрийн тайлангаар)
19	Бусад нэмэлт зардал	Тухайн тээвэрлэлтийг зохион байгуулахад зайлшгүй шаардлагын улмаас гарч байгаа нэмэлт зардал

Тайлбар: Хүснэгт 1-ийн хүрээнд зардлыг мөнгөн дүнгээр болон нийт зардалд эзлэх хувиар нь тодорхойлж дүн шинжилгээ хийн цаашдын үр ашгийн тооцоонд ашиглах нь тээвэрлэлтийн зардлыг бууруулах үндэс болох юм. Энэхүү аргачлалаар холбогдох тооцоог хийхдээ, эрх зүйн баримт бичгүүдийн хамгийн сүүлд батлагдсан эх сурвалжыг ашиглах нь зүйтэй. Тээвэрлэгч нь өөрийн үйл ажиллагааны онцлогоос

хамааруулан өөр бусад зардлуудыг бодит нөхцөл байдалтай уялдуулан тусган төлөвлөж болно(Тухайлбал, автотээврийн хэрэгслийн зээл, барилга байгууламжийн зардал гэх мэт).

ГУРАВ. АЧААНЫ ЗЭРЭГЛЭЛЭЭС ХАМААРУУЛАН ТЭЭВРИЙН ХӨЛС ТООЦОХ

3.1. Автотээврийн хэрэгслээр тээсэн ачааны гүйцэтгэсэн ажил үйлчилгээний хөлсийг тонн километр /тн.км/-ээр тодорхойлно.

3.2. Ачааны зэрэглэлийг тогтоохдоо, "Автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх ба тээвэрлэлтэд зуучлах үйлчилгээ" MNS 5346 стандартын А хавсралтыг жишиг болгоно.

3.4. Даац ашиглалтын коэффициент нь автотээврийн хэрэгслийн үйлдвэрлэгчээс тогтоосон даацыг ачсан ачааны хэмжээнд харьцуулсан харьцаагаар тодорхойлогдоно.

- I. зэрэглэл — даац ашиглалтын коэффициент = 1,0;
- II. зэрэглэл — даац ашиглалтын коэффициент = 0,71—0,99;
- III. зэрэглэл — даац ашиглалтын коэффициент = 0,51—0,70.

3.5. Автомашинаар тээсэн ачааны тээвэрлэлтийн хөлс, орлогыг тооцоход тээврийн зай, ачааны хүндийг харгалзан, гүйцэтгэсэн нийт тонн километрийг 1тн.км-ийн тарифаар үржүүлэн тооцно.

3.6. Ачаа тээвэрлэлтийн нийт зардлыг гүйцэтгэсэн ачаа эргэлт /тн.км/-д хувааж нэгжийн өөрийн өртөг буюу 1 тн.км-ийн өртгийг тодорхойлно.

3.7. 1 тн.км-ийн тарифыг тооцохдоо, нэгжийн өөрийн өртөг дээр, нэгжийн ашгийг нэмнэ.

3.8. Нийт орлогын тооцохдоо, 1 тн.км-ийн тарифыг гүйцэтгэсэн ачаа эргэлтээр үржүүлнэ.

3.9. Ачаа тээвэрлэлтийн тариф нь 1тн.км-ийн ажил гүйцэтгэх, өөрийн өртөг, энэхүү ажлыг гүйцэтгэснээс олох ашгийн нийлбэрээс бүрдэнэ.

3.10. Автомашинаар тээвэрлэх ачааг үндсэн гурван зэрэгт (I, II, III, аргачлалын 3.4) ангилна.

3.11. Автомашинд I, II, III зэргийн ачааг хольж ачсан тохиолдолд тээврийн хэрэгслийн даацыг бүрэн ашигласан бол I зэргийн, даацад хүрээгүй бол II зэргийн ачааны тарифаар тооцно.

3.12. Тээвэрлүүлэгч, тээвэрлэгч байгууллагууд нь ачааны ангиллын жагсаалтыг баримтлан тээврийн хөлсийг тохиролцох нь зүйтэй.

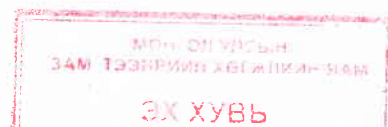
3.13. Тээврийн зайг тооцохдоо, аймаг, хот хоорондын болон хот, сумын доторх батлагдсан авто замын сүлжээг баримтална.

3.14. Ачааг ачиж буулгах, бүртгүүлэх зэрэг ажиллагаатай холбогдуулан, аймаг, хот хоорондын авто замын сүлжээний батлагдсан км дээр, явалт тутамд Улаанбаатар хотод 30 хүртэл км, аймгийн төвд 8 хүртэл км, хот, бусад сум суурин газарт 2 км-ээр гүйлтийг нэмэгдүүлэн тооцож болох бөгөөд энэ нэмэгдэл км-т ногдох тээвэрлэлтийн ажлын хөлсийг тээвэрлүүлэгч, тээвэрлэгч байгууллага харилцан тохиролцоно.

3.15. Автомашинаар гүйцэтгэсэн ажил үйлчилгээний хөлсийг тонн километр /тн.км/-ээр тодорхойлох боломжгүй нөхцөлд автомашины даацыг харгалзан ажилласан цагаар нь тооцож болох бөгөөд энэ тохиолдолд 1 цагийн тарифыг байгууллага өөрсдөө тогтоон хэрэглэгч байгууллагатай тохиролцон мөрдөж болно.

3.16. Ачаа тээвэрлэх тарифыг энэхүү аргачлалын дагуу тооцож харилцан тохирохоос гадна тээвэрлэлтийн гэрээгээр тээвэрлэгч нь зорчигч буюу ачаа, тээшийг тогтоосон газар хүргэх, тээвэрлүүлэгч нь хэлэлцэн тохирсон хөлс төлөх үүргийг тус хүлээнэ.

3.17. Ачаа тээвэрлэлтийн тариф тогтоохдоо, ачаа тээврийн 1тн.км-ийн жишиг тарифыг баримжаа болгон зардал, орлого, ашгийн хэрэгцээг тайлан балансаар гарсан жинхэнэ гүйцэтгэл, санхүүгийн чадвар, ачааны зэрэг, ажил үйлчилгээний онцлог болон

бусад хүчин зүйлийг харгалзан энэхүү аргачлалын дагуу тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч Иргэний хуулийн хүрээнд харилцан тохиролцоно.

3.18. Ашгийн хэрэгцээг байгууллагын санхүүгийн чадвар, зах зээлийн эрэлт хэрэгцээ, ажил үйлчилгээний онцлогийг харгалзан аж ахуйн нэгж байгууллага өөрсдөө тооцох бөгөөд жишиг тарифын тооцоон дээр 1 хүн.км-ийн ашгийг нэгжийн өөрийн өртгийн 10.0 хувиар, 1тн.км-ийн ашгийг 2.0-3.0 хувиар багагүй байхаар тооцох нь зүйтэй.

3.19. Аж ахуйн нэгж, байгууллагууд зардлын тооцоонд шатах, тослох материал, резин дугуй, сэлбэг хэрэгслийн хэрэгцээг тооцохдоо, байгууллага шатах, тослох материал, резин дугуй, сэлбэг хэрэгслийн норм норматив, урд онуудад зарцуулсан жинхэнэ гүйцэтгэл зэргийг харгалзан байгууллага өөрсдөө тооцно. Шатах, тослох материалын хэрэгцээг жишиг тарифын тооцоон дээр шатахууны 3.0-6.0 хувиас багагүй байхаар тооцдог.

3.20. Тээвэрлэлтийн шууд зардалд шатах тослох материалын зардал, үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, цалин хөлс хамаарах тул эдгээр зардлуудыг (хүснэгт 1) дурдсан байдлаар тооцох нь зүйтэй.

3.21. Шатах, тослох материалын зардал, дугуйн элэгдлийг тооцохдоо “Жишиг норм батлах тухай” Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 дүгээр тушаалын 1 дүгээр хавсралтад заасан 100км гүйлтэд зарцуулах шатахууны жишиг норм, мөн шатахууны бусад нэмэгдэл норм, хэмжээг баримтална.

3.22. Автомашины элэгдлийг тооцохдоо, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулиар тогтоосон хувь хэмжээ, “Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл тооцох аргачлал”-аар тооцно.

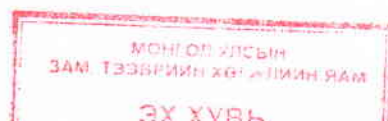
3.23. Жолоочийн цалинг засгийн газраас тогтоосон хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ, ажил үйлчилгээний онцлогоос хамаарч хөдөлмөрийн гэрээгээр тогтоох бөгөөд Автотээврийн салбарын хамтын тарифын хэлэлцээрээр тогтоосноос багагүй байна.

3.24. Томилолтын болон удирдлагын зардал, тээврийн хэрэгслийн татвар, даатгал, торгууль, авто зам ашигласны төлбөр зэргийг орхигдуулахгүй байх нь зүйтэй.

3.25. Өмнөх жилүүдэд автомашины элэгдлийг тооцохдоо, элэгдэл тооцох хугацааг 6 жил, жилийн элэгдэл тооцох хувь 16.6 байхаар зардалд оруулан тооцож төлөвлөж байсан ба Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 17.1. Албан татвар төлөгчийн нэг ба түүнээс дээш жилийн хугацаанд ашиглах хөрөнгөд элэгдэл, хорогдлыг машин, механизм, техник, үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмж 10, бусад эд хөрөнгөд 10 жил байхаар заасныг харгалзан үзэх нь зүйтэй.

3.26. Бусад нэмэлт зардалд, тухайлбал битүүмжилсэн тээврийн багийн зохион байгуулалтад кемпийг байгуулахад оруулсан хөрөнгө оруулалт, үйл ажиллагааны явцад гарч буй урсгал зардал зэрэг зайлшгүй шаардлагын улмаас гарч байгаа нэмэлт зардлыг тооцож болно.

3.27. Энэхүү зөвлөмжийн дагуух тооцоо нь 1-р зэрэглэлийн ачааг тээвэрлэн 1тн.км ажил гүйцэтгэхэд шаардагдах зардал бөгөөд 2-зэрэглэлийн ачаанд 1-р зэрэглэлээс 30%-иар, 3-р зэрэглэлийн ачаанд 2-зэрэглэлээс 50%-иар нэмэгдүүлсэн дүнгээр тооцох боломжтой талаар холбогдох зөвлөмжүүдэд дурдсан байдаг.

ДӨРӨВ. АЧАА ТЭЭВЭРЛЭЛТИЙН ЗАРДАЛ ТООЦОХ АРГАЧЛАЛЫН
ТОМЪЁОНЫ ТАЙЛБАР

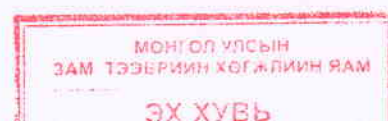
Хүснэгт 2

д/д	Үзүүлэлтүүд	Ачаа тээвэрлэлтийн зардлыг тооцох томъёо:
1	Гүйцэтгэх ажилыг олохдоо	$(a \cdot q \cdot g) = q_2$
2	Хоногийн дундаж гүйлтийг олохдоо	$(60 \text{км} \cdot 8 \text{цаг}) = \text{олно.}$
3	Шатахууны үндсэн зарцуулалт, л	$(d \cdot p / 100) = p_2$
4	Хүйтний нэмэгдэл зөвхөн өвлийн улиралд	шатахууны үндсэн зарцуулалтын 5%
5	Авто замын нөхцөлийн нэмэгдэл	Аль аймаг суманд ажиллахаас хамаарна. Жишээ нь Өвөрхангай аймаг 15%-иар нэмэгдэнэ.
6	100км-т зарцуулагдах шатахуун	Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 дүгээр тушаалын 1 болон 2 дугаар хавсралтын аргачлалын дагуу тооцно.
7	Нийт зарцуулах шатахуун, литр	$(p_2 + x + u + k) = p_{xh}$
8	Шатахууны нийт үнэ (₮-өөр)	$(p_{xh} \cdot m) = m_2$
9	Хөдөлгүүрийн тос, 1л	зах зээлийн үнээр
10	Шатах тослох материал (шатахууны нийт үнийн 3%)	$(p_{xh} \cdot 0.03) = r_2$
11	Сэлбэг хэрэгсэл шатахууны нийт үнийн дүнгийн (m_2) 10%	$(m_2 \cdot 0.10) = y$
12	Автомашинны 1 өдрийн элэгдэл	$(f \cdot 0.1 / 365) = f_2$
13	Чиргүүлийн 1 өдрийн элэгдэл	$(h \cdot 0.1 / 365) = h_2$
14	1км-т оногдох дугуйн элэгдэл	$(b \cdot i / l) = i_1$ нийт дугуйн элэгдэл
15	Нийт элэгдлийн дүн	$(r_2 + y + f_2 + i_1 \cdot d) = f_{h2}$
16	Шууд зардалын дүн	$(m_2 + f_{h2}) = m_{fh}$
17	Бусад буюу тогтмол зардал (шууд зардалын 21%)	$(m_{fh} \cdot 0.21) = q_h$
18	Нийт зардал	$(m_{fh} + q_h) = W$
		$(W/g/a) =$ гарч ирнэ. (1-р зэрэглэлийн ачаа)
		2-зэрэглэлийн ачаа 1-р зэрэглэлээс 30%-иар илүү үнийн дүнгээр,
		3-р зэрэглэлийн ачаа 2-зэрэглэлээс 50%-иар илүү үнийн дүнгээр

ТАВ. АЧАА ТЭЭВЭРЛЭЛТИЙН ЗАРДЛЫГ ТОДОРХОЙ ЗАЙНД ТООЦСОН ЖИШЭЭ

Хүснэгт 3

Тээврийн хэрэгслийн марк: Mitsubishi Super Great				
№	Тэмдэглэгээ	Өгөгдөл	Хэмжих нэгж	Үзүүлэлт, тоогоор
1	a	Тээврийн зай, нэг талдаа	км	430
2	b	Автомашин, чиргүүлийн дугуйн тоо	ширхэг	8
3	c	Чиргүүлийн жин	тонн	0
4	g	Ачааны жин	тонн	20
5	q	Ачаатай явалтын тоо	тоо	1
6	e	Гүйцэтгэх ажил	тн.км	8600
7	d	Нийт гүйлт	км	860
8	m	Шатахууны үнэ, 1 литр	төгрөг	4,030
9	f	Автомашин зах зээлийн үнэ	төгрөг	67,000,000
10	n	Автомашин гүйлтийн норм	км	350,000
11	h	Чиргүүлийн үнэ	төгрөг	-
12	j	Чиргүүлийн гүйлтийн норм	км	-
13	i	Дугуйн үнэ	төгрөг	750 000
14	l	Дугуйн гүйлтийн норм	км	50 000
15	z	Хоногийн дундаж гүйлт	км	430
16	o	Жолоочийн дундаж цалин /1 рейсийн/	төгрөг	155,000
Зарцуулалтууд				
1		Шатахууны зардал		
2		Шатахууны төрөл	дизель	
3	s	Үндсэн норм Нс	литр	21
4	t	Чиргүүлийн нэмэгдэл Нч	литр	0.00
5	x	Хүйтний нэмэгдэл Нх (5%)	литр	9.03
6	k	Гүйцэтгэсэн 100 тн.км тутамд зарцуулах шатахуун (1.725л)	литр	148.35
7	u	Автозамын нөхцөлийн нэмэгдэл Нз (15%)	литр	27.09
8	p	100 км-т зарцуулах шатахуун	литр	21
9	p2	Нийт гүйлтэд зарцуулах шатахуун	литр	180.6
10	pxu	Шатахуун зарцуулалт, нийт	литр	365.1
11	m2	Шатахууны нийт үнэ	төгрөг	1,471,232.1
12	r	Хөдөлгүүрийн тосны зах зээлийн үнэ 1л-ээр	төгрөг	
13	r2	Шатах тослох материал (шатахууны нийт үнийн 3%)	төгрөг	44,137.0
14	y	Сэлбэг хэрэгсэл (шатахууны нийт үнийн 10%)	төгрөг	147,123.2
Элэгдэл				
1	f2	Автомашин элэгдэл 1 өдрийн	төгрөг	18,356
2	h2	Чиргүүлийн элэгдэл	төгрөг	-
3	i1	1км-оногдох дугуйн элэгдэл	төгрөг	120
4	fh2	Нийт элэгдэл үнийн дүн	төгрөг	312,816

5		Жолоочийн цалин, шимтгэл (12%)	төгрөг	18,600
6	mfn	Шууд зардлын дүн	төгрөг	467,816
7	qh	Бусад буюу тогтмол зардал (шууд зардлын 21%)	төгрөг	98,241.4
8	W	Нийт зардлын дүн	Төгрөг	2,037,289.9

ЗУРГАА. ЗАРДЛЫН ТООЦООНД АШИГЛАЖ БОЛОХ НЭМЭЛТ ТОМЪЁОНУУД

6.1. Тээврийн хэрэгслийн техникийн үйлчилгээ, засварт зарцуулах зардлын тооцоог дор дурдсан томъёогоор тодорхойлж болно:

$$Z_{тү.з} = \frac{H_{тү.з} * L_{гүйлт}}{1000}$$

Энд, $Z_{тү.з}$ - тээврийн хэрэгслийн техникийн үйлчилгээнд зарцуулах зардал, төг, $H_{тү.з}$ – тухайн маркийн хөдлөх бүрэлдэхүүний техникийн үйлчилгээ, засварт зарцуулах норм, төг/1000 км, $L_{гүйлт}$ - тээврийн хэрэгслийн гүйлт, км

6.2. Резин дугуйг нөхөн сэргээх, засварлахад шаардагдах зардлыг дугуйн үнийн дүнгээс тодорхой хувиар тооцон дараах томъёогоор тооцож болно.

$$Z_d = \frac{Y_d * H_d * n * L_{ж.гүйлт}}{100 * 1000}, \text{ төг,}$$

Энд, Y_d – дугуйн үнэ; төг, H_d – дугуйн 1000 км гүйлт тутамд засвар үйлчилгээнд зарцуулах норм, дугуйн үнийн дүнд эзлэх хувиар (%), n - тухайн автотээврийн хэрэгслийн дугуйн тоо, ширхэг(нөөц дугуйг оролцуулахгүй); $L_{ж.гүйлт}$ - тээврийн хэрэгслийн жилийн дундаж гүйлт, км

$$H_d = \frac{100\%}{H_{норм}}, \% / 1000 \text{ км,}$$

Энд, $H_{норм}$ - тухайн маркийн дугуйн эдэлгээний норм, мянган.км, 100% - тухайн марк, хэмжээс бүхий дугуйн засвар үйлчилгээнд эзлэх хувь, %

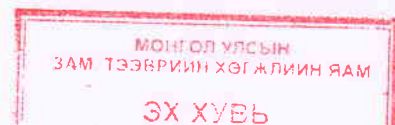
6.3. Нэг жилд шаардагдах дугуйн хэрэгцээт тоог(N_d) дараах томъёогоор тодорхойлж болно.

$$N_d = L_{ж.гүйлт} * \frac{n}{H_{норм}}, \text{ ширхэг}$$

Энд, $H_{норм}$ - тухайн маркийн дугуйн эдэлгээний норм, мянган.км; n - тухайн тээврийн хэрэгслийн дугуйн тоо, ширхэг(нөөц дугуйг оролцуулахгүй,); $L_{ж.гүйлт}$ - тухайн тээврийн хэрэгслийн жилийн дундаж гүйлт (ашиглалтын нөхцөлийг тооцно), км

6.4. Автотээврийн хэрэгслийн элэгдэл хорогдлыг дараах жишиг томъёогоор тодорхойлж болно.

$$ЭХ = \frac{1}{A_x * 12} * A_{б.ү} * Э_{хувь}$$

Энд, ЭХ - элэгдэл хорогдол, төг, А_х - Автотээврийн хэрэгслийн ашиглалтын хугацаа, жил (элэгдлийн группын ангиллаар), А_{б.у} - Автотээврийн хэрэгслийн балансад бүртгэгдсэн үнэ, төг; Э_{хувь} - Элэгдэл тооцох хувь, (Аж ахуйн нэгжийн албан татварын тухай хуульд заасны дагуу)

ДОЛОО. АЧААНЫ ЗЭРЭГЛЭЛ

1 дүгээр зэрэглэлийн ачаа: 2, 3 дугаар зэрэглэлд хамаардаггүй ачаа орно.

1.2. 2 дугаар зэрэглэлийн ачаа:

1.2.1. Үйлдвэрийн бараа:

1.2.2.

- 1.2.1.1. төрөл бүрийн бараа (гагнуурын ба шалгаж хянах, дугуй нөхөх, кино, эмнэлэг, холбоо, зургийн аппарат, түүний сэлбэг)
- 1.2.1.2. гадуур дотуур бэлэн хувцас
- 1.2.1.3. гутал (эсгий, савхин гутал, шаахай зэрэг)
- 1.2.1.4. даавуун эдлэл (сүлжмэл, ноосон, торгон)
- 1.2.1.5. жижиг бараа (хайрцагтай, боодолтой)
- 1.2.1.6. малгай, төрөл бүрийн
- 1.2.1.7. мотоцикл, дугуй
- 1.2.1.8. гэр ахуйн болон албан ажлын хэрэгцээний цахилгаан хэрэгсэл
- 1.2.1.9. сургалтын үзүүлэн материал
- 1.2.1.10. шилэн хэрэгсэл (эмнэлэг, лабораторийн)
- 1.2.1.11. шүдэнз
- 1.2.1.12. шил шаазан эдлэл, 200 мм-ээс дээш диаметртай шилэн хоолойнууд
- 1.2.1.13. эм
- 1.2.1.14. даацанд хүргэж давхарлаж ачих боломжгүй, лааз савтай, тосон ба шороон будаг, лак, олиф
- 1.2.1.15. савтай болон автоцистернтэй шатахуун, спирт, глицерин, олиф, битум, уусгагч хольцууд
- 1.2.1.16. хүрмэн чулуу, перлит, керамзит, полистрол
- 1.2.1.17. асбестан хоолой
- 1.2.1.18. хөнгөн бетон хоолой
- 1.2.1.19. хуудсан төмрөөр хийсэн агаар дамжуулах хоолой, салхивчны бусад эдлэлүүд
- 1.2.1.20. хөнгөн чанарын керамзит, гипс, хөнгөн бетон, үнс, модны үртэс, зоргодос гэх мэт материалаар хийгдсэн хамар хана, бамбай зулавч хавтангууд
- 1.2.1.21. руберойд, толь пергамин, гидрозол, шалны хулдаас, ханын цаас (обой)
- 1.2.1.22. хөнгөн цагаан сав суулга ба бусад эдлэл задгай болон хайрцагтай
- 1.2.1.23. хавиргат хавтан, ханын хавтгаалж, шатны марш, худгийн цагираг, онгоц гэх мэт овор ихтэй барилгын төрөл бүрийн бетонон төмөр хавтан
- 1.2.1.24. холбооны агаарын шугамын 6 метрээс дээш урттай модон шон
- 1.2.1.25. барилгын хаалга, цонх
- 1.2.1.26. төрөл бүрийн кабель утас
- 1.2.1.27. хуванцар эдлэл
- 1.2.1.28. шаазан вааран хоолой
- 1.2.1.29. гэрлийн бүрхүүл
- 1.2.1.30. сантехник, цахилгааны зарим тоноглол, хэрэгсэл
- 1.2.1.31. шугам хоолой
- 1.2.1.32. төрөл бүрийн хаалт, арматур

- 1.2.1.33. зуух, даралтат сав, насос
- 1.2.1.34. тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл
- 1.2.1.35. дулаалгын материал
- 1.2.1.36. мэдээлэл, харилцаа холбооны суваг, сувагчлалын материал, хийц эдлэлүүд

1.2.2. Хөдөө аж ахуй, хүнсний бараа

- 1.2.1.1. гоймонгийн зүйл
- 1.2.1.2. сүү (автоцистернтэй)
- 1.2.1.3. талх (хайрцаг тавиур, контейнертэй)
- 1.2.1.4. хүнсний ногоо (төмс орохгүй)
- 1.2.1.5. хуурай жимс
- 1.2.1.6. хиам, хиаман бүтээгдэхүүн
- 1.2.1.7. хуурай сүү
- 1.2.1.8. бог малын хавсарсан ба гулууз мах

1.2.3. Бусад ачаа

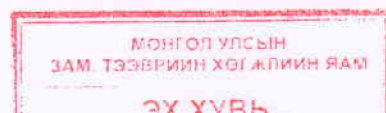
- 1.2.3.1. яс
- 1.2.3.2. тарих бут сөөг
- 1.2.3.3. таар, шуудай, баглаа боодол болон бусад материалууд
- 1.2.3.4. хаягдал төмөр, төмрийн зоргодос
- 1.2.3.5. төрөл бүрийн савхи, нэхийгээр хийсэн хувцас
- 1.2.3.6. төмөр болон паалан сав суулга

1.3. 3 дугаар зэрэглэлийн ачаа:

- 1.3.1. барилгын дулаалгын шилэн хөвөн, хөөсөнцөр материал, хийцүүд
- 1.3.2. мебель, гэрийн эд хогшил, тооно
- 1.3.3. чийдэнгийн шил
- 1.3.4. өд, өдөн дэр
- 1.3.5. хөгжим, таазны чимэглэл
- 1.3.6. Төрөл бүрийн торх, лааз
- 1.3.7. модны үртэс, зоргодос
- 1.3.8. хайрцаг савтай нарийн боов, печень, торт
- 1.3.9. өндөг
- 1.3.10. архи, пиво, ундааны хоосон шил
- 1.3.11. төрөл бүрийн ангийн үс, үслэг эдлэл
- 1.3.12. ноос, ноолуур, хялгас, хөвөн (боодолтой)
- 1.3.13. сүрэл
- 1.3.14. өвс
- 1.3.15. уурын зуухны үнс, шланг
- 1.3.16. хүүхдийн тоглоом (Хайрцаг савтай)

Ашигласан ном, эх сурвалжууд:

1. Бычков, В.П. Экономика автотранспортного предприятия: учебник. 2006.
2. Директивные и нормативные акты Российской Федерации по вопросам рыночной экономики, развитию транспорта.
3. Методические указания к справочно-нормативным материалам для курсового проектирования предприятий автотранспортного комплекса. Часть I. под ред. Седова И.А, МАДИ (ГТУ), 2003
4. БНМАУ-ын автотээврийн эдийн засаг (Т.Намжим. 1973),

5. “Автотээврийн эдийн засаг судлагчдад тусламж” (Б.Гомбожав, 1978),

6. Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн, Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Автотээврийн газар(хуучнаар)-аас хамтран эрхлэн хэвлэсэн “Автотээвэр” эрх зүйн баримт бичгийн эмхэтгэл,

7. Электрон техник, машин судлалын төвөөс 2012 онд эрхлэн хэвлүүлсэн “Автотээврийн ажилтны гарын авлага” (хянан тохиолдуулсан Д.Ёндонсүрэн) зэрэг ном товхимолыг гарын авлага болгон энэхүү аргачлалыг боловсруулсан болно.

8. “Автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх ба тээвэрлэлтэд зуучлах үйлчилгээ” MNS 5346 стандарт

9. https://studbooks.net/1767617/ekonomika/raschet_zatrat_toplivo_smazochnye_material
У

-----ooOoo-----